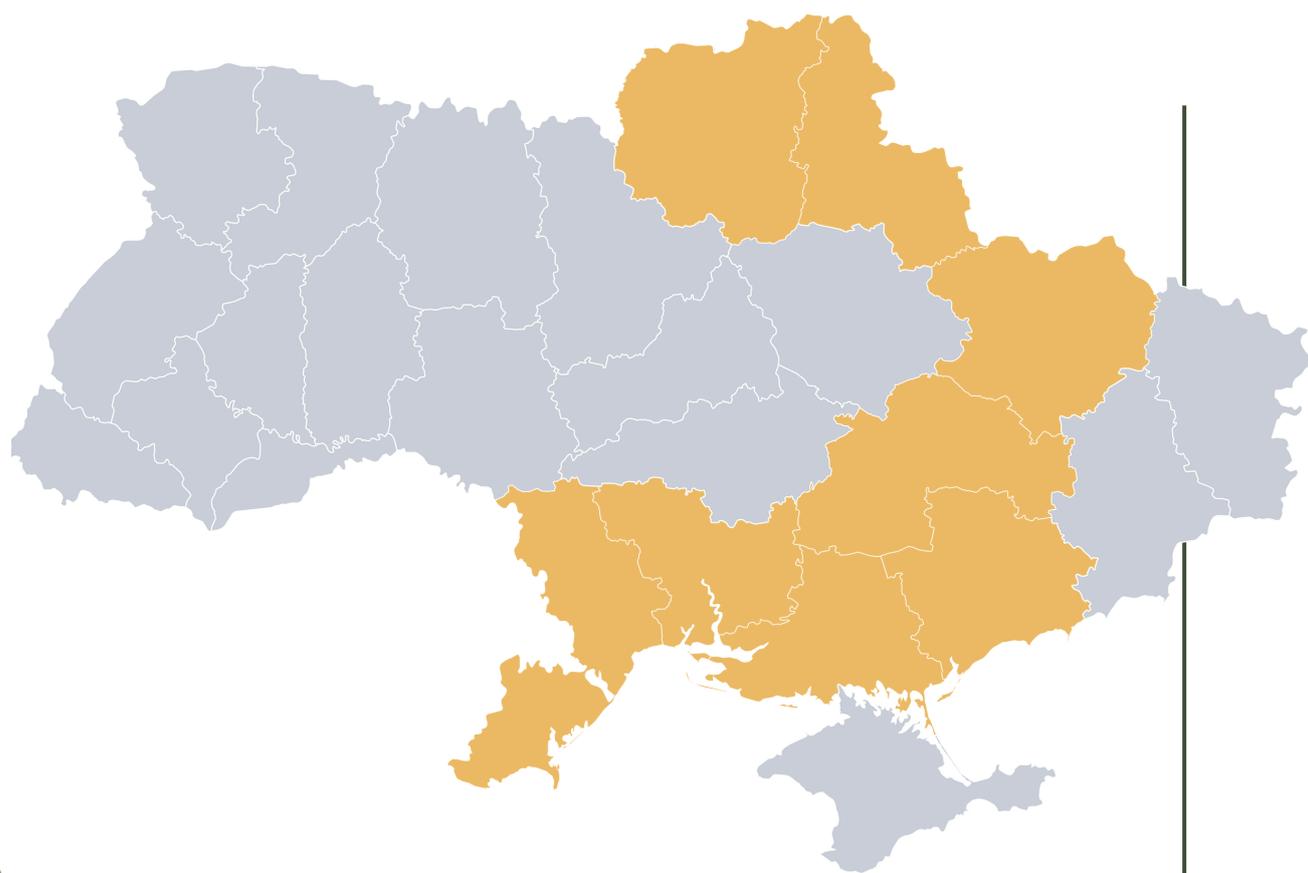

ПРОПОЗИЦІЇ

ЩОДО ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ
В ПРИФРОНТОВИХ ОБЛАСТЯХ **3.0**

ПРИФРОНТОВІ ОБЛАСТІ

ПРИФРОНТОВІ ОБЛАСТІ

Прифронтові області України перебувають у принципово складніших умовах порівняно з іншими регіонами країни: бізнес у цих регіонах функціонує під постійними безпековими загрозами, зруйнованою або пошкодженою інфраструктурою, обмеженим доступом до фінансування, страхування, логістики та кадрових ресурсів, що суттєво підвищує собівартість діяльності та інвестиційні ризики.

За відсутності спеціальних, адресних інструментів підтримки такі умови призводять до згорання економічної активності, релокації підприємств, втрати робочих місць, зменшення податкових надходжень і подальшого знелюднення прифронтових територій, що створює додаткові соціальні та безпекові виклики для держави.

Документ пропонує системний пакет рішень для центральної та місцевої влади, донорів, міжнародних партнерів, фінансових установ і банків, спрямований на компенсацію структурних нерівностей прифронтових регіонів, зниження воєнних і фінансових ризиків для бізнесу, збереження зайнятості та виробничого потенціалу, підтримку логістики й експорту, відновлення доступу до кредитування та інвестицій, а також створення передбачуваних умов для поступового економічного відновлення і повернення економічно активного населення за умови прозорих механізмів реалізації, чітких строків дії та належного контролю.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ
ПІДТРИМКИ ПРИФРОНТОВИХ
ОБЛАСТЕЙ, СТАБІЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-
СЕРЕДОВИЩА ТА СТВОРЕННЯ УМОВ
ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

Рекомендується розробити спеціальний окремий закон та/або державну програму, спрямовану на підтримку бізнесу, який продовжує здійснювати свою діяльність у прифронтових областях. Такий нормативний або програмний документ має передбачати **комплексне** врегулювання актуальних викликів, із якими стикається бізнес, а також забезпечення системної державної підтримки. Зміст і механізми реалізації закону/програми доцільно сформулювати з урахуванням практичних пропозицій, викладених у цьому документі.

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Створення системних та довготривалих механізмів компенсації воєнних ризиків для внутрішніх і зовнішніх інвесторів.

Вирішення:

Сприяти розгляду проекту Закону «Про систему страхування воєнних ризиків» №12372 від 30 грудня 2024 року із врахуванням наданих Асоціацією пропозицій щодо страхування воєнних ризиків (вилучення норми про обов'язкове страхування заставного майна).

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

Зниження військового збору до 1,5% для прифронтових територій.

Вирішення:

Доповнення підпункту 1.3 пункту. 16¹ підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України нормою, яка встановлює ставку 1,5% військового збору на прифронтових територіях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого наказом Міністерства розвитку громад та територій України №376 від 28 лютого 2025 року (далі – Перелік територій)).

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА *(продовження)*

Зниження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ) до 10% для роботодавців у прифронтових регіонах.

Вирішення:

Доповнення статті 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 8 липня 2010 року нормою, яка встановлює ставку 10% ЄСВ для платників, які здійснюють господарську діяльність на прифронтових територіях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій).

Тимчасове призупинення застосування механізму автоматичного блокування податкових накладних у зонах бойових дій та на територіях, що постраждали від війни, у деокупованих зонах, а також на відстані до 70 км до лінії бойового зіткнення. Запровадження окремого порядку перевірки і розблокування накладних для підприємств, що працюють в умовах воєнного стану, з мінімальними часовими витратами. Встановлення відповідальності Державної податкової служби України за невмотивоване блокування податкових накладних і визначення чітких строків для їхнього розгляду та розблокування. Автоматизація механізму розблокування через прозорі алгоритми та усунення людського фактору в прийнятті рішень. Позитивним кроком в цьому напрямку, є рішення Уряду[1] про внесення змін до порядку зупинення реєстрації податкових накладних та безумовна реєстрація податкових накладних в регіонах з ризиком бойових дій.

Запровадження нульової ставки податку на землю і нерухомість щонайменше на період воєнного стану та 1 фінансовий рік після його завершення (для забезпечення зрозумілого податкового планування) у прифронтових областях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій).

[1] <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN251985-uryad-vnis-zminy-do-poryadku-zupynennya-reyestratsiyi-podatkovykh-nakladnykh>

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА *(продовження)*

Запровадити прискорені процедури розгляду судових і податкових справ для підприємств прифронтових областей з метою зниження правової невизначеності та зменшення ризиків простою бізнесу.

Постачання комунальних послуг для бізнесу:

- **Встановлення мораторію на підвищення тарифів** на електроенергію, газ, водопостачання (питної та напірної, технічної води), та тарифів на їх транспортування для прифронтових областей.
- **Запровадити мораторій (Pausing-режими) на нарахування пені та штрафів за комунальні послуги й боргові зобов'язання** для підприємств, які документально підтвердили зупинку діяльності через руйнування та/або пошкодження виробничих потужностей чи обладнання. Передбачити чіткий процес подання документів: відповідні органи, визначені строки, уніфіковані шаблони заяв.
- **Встановлення спеціальних тарифів на електроенергію** для енергоємних підприємств, що знаходяться в прифронтових областях.

ЛОГІСТИКА

Прямі компенсації на логістичні витрати.

Вирішення:

Запровадити механізм **відшкодування частини транспортних витрат** для підприємств, які працюють у Харківській області та інших прифронтових територіях і здійснюють перевезення товарів у інші регіони України чи за кордон. Надати компенсації для підприємств, які забезпечують логістичне забезпечення гуманітарних або критичних товарів.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ЛОГІСТИКА *(продовження)*

Податкові стимули для транспортних компаній прифронтових територій.

Вирішення:

Встановити знижену ставку податку на прибуток або тимчасове звільнення від нього для транспортних компаній, які обслуговують території активних та можливих бойових дій. Запровадити податкові пільги для підприємств, що створюють або модернізують логістичні склади і хаби у прифронтових територіях.

Інфраструктурна підтримка прифронтових областей.

Вирішення:

Модернізувати логістичну інфраструктуру для зниження витрат на транспортування товарів. Створити державні або приватно-державні логістичні хаби з вигідними умовами оренди для бізнесу.

Встановлення найбільш оптимальних залізничних маршрутів для прифронтових областей.

Проблема: При перевезеннях вантажів АТ «Укрзалізниця» мають місце випадки стягнення тарифу за більшу відстань, ніж фактична, або організації перевезень по довшому маршруту, навіть тоді, коли наявні коротші та більш ефективні шляхи доставки. Наприклад, після відкриття руху по дільниці Помічна-Колосівка не було переглянуто тарифну відстань по найкоротшому / найбільш оптимальному маршруту. Такі дії призводять до необґрунтованого збільшення вартості перевезень. В умовах війни та необхідності максимального посилення експортного потенціалу України, будь-які непрозорі підходи до тарифоутворення завдають безпосередньої шкоди національній економіці.

Вирішення:

Через дільницю Помічна-Колосівка скерувати вантажі зі східних та південних регіонів, що межують із територіями бойових дій, а саме: станції Дніпровського, Запорізького регіонів Придніпровської залізниці.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ЛОГІСТИКА *(продовження)*

Тарифні пільги на перевезення.

Вирішення:

Надати знижки на залізничні тарифи для перевезення товарів із територій активних та можливих бойових дій, наприклад, Харківської області, до портів або інших регіонів України. Встановити фіксовані тарифи на логістичні послуги для ключових транспортних маршрутів із територій активних та можливих бойових дій.

АТ «Укрзалізниця» та Міністерству розвитку громад та територій України встановити пільгові тарифи зі знижкою 20% від загальних тарифів, для перевезення товарів із територій активних та можливих бойових дій, зазначених у Переліку територій.

Створення спеціальних економічних умов для логістики.

Вирішення:

Розробити спеціальні експортні коридори та механізми підтримки портової логістики для бізнесу з прифронтових областей. Запровадити тимчасові компенсатори портових та прикордонних витрат, «зелені смуги» для вантажів із прифронтових областей.

Запровадити спеціальний режим страхування транспортних перевезень на прифронтових територіях з частковою компенсацією страхової премії від держави. Організувати державну програму спільного використання транспортних засобів для підприємств малого і середнього бізнесу, які не можуть самостійно забезпечити логістику.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

МОБІЛІЗАЦІЯ

Прозорі та прогнозовані мобілізаційні заходи, що враховують кадровий дефіцит, зокрема встановити чіткі правила бронювання працівників для підприємств, що працюють на прифронтових територіях.

Спрощення виїзду підприємців за кордон для бізнес-цілей з гарантією повернення.

Також важливо зберегти норму, що дозволяє критично важливим підприємствам на прифронтових територіях бронювати до 100% військовозобов'язаних працівників.

РОЗМІНУВАННЯ

Спрощення процедур для компаній, які займаються гуманітарним розмінуванням, і розробка централізованої програми компенсації витрат. Навчання спеціалістів з розмінування.

ІНФРАСТРУКТУРА

Надання державної підтримки для облаштування укриттів на підприємствах на прифронтових областях.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ФІНАНСУВАННЯ І КРЕДИТУВАННЯ

Збільшення обсягів програми «Доступні кредити 5-7-9%», розширення її можливостей для великих підприємств, зокрема збільшення ліміту кредитування та строку повернення кредиту для виробничих підприємств прифронтових територій.

Необхідність грантових програм для підтримки бізнесу в прифронтових областях з огляду на те, що багато міжнародних донорів не видають фінансування підприємствам, що розташовані менш ніж за 70-100 км від лінії бойових дій, та відсутність кредитування банками через високий ризик. Розробка пільгових програм кредитування для прифронтових областей. Розширення доступу до фінансових інструментів для більш широкого спектру індустрій.

Вирішення:

За необхідності внесення відповідних змін до постанови Кабінету Міністрів України «Про надання фінансової державної підтримки» №28 від 24 січня 2020 року.

Рекомендація Кабінету Міністрів України про внесення уточнюючих змін до порядків, затверджених постановою «Деякі питання надання грантів бізнесу» №738 від 21 червня 2022 року, щодо забезпечення можливості отримання грантів особами, які фактично перебувають та провадять господарську діяльність на територіях можливих бойових дій, а також на територіях активних бойових дій з визначеною датою завершення бойових дій, зазначених у Переліку територій.

Пільгове кредитування для відновлення пошкодженого майна на прифронтових областях.

Реструктуризація кредитів для підприємств агропромислового комплексу, розташованих у прифронтових областях, на 3 –7 років.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ФІНАНСУВАННЯ І КРЕДИТУВАННЯ *(продовження)*

Запровадити окремий трек SAPEX-грантів/гарантій для середніх/великих підприємств, прив'язаний до збережених/повернутих робочих місць та локалізації виробничих ланцюгів (стимули для ко-локованих постачальників).

Переформатування програми є-Робота:

Пріоритет на збереження робочих місць, а не створення нових. Збільшення максимальних сум грантів у 3 рази. Надання повторного грантового фінансування.

Закріплення на законодавчому рівні **заборони на стягнення заставного майна боржників** – критичних великих підприємств, які беруть участь у відбудові на території прифронтових областей. У той же час, варто одразу подумати над запобіжниками, щоб на практиці не стикнитись з ситуацією, коли для таких підприємств буде суттєвого ускладнено залучення кредитних коштів, по аналогії з ситуацією, яка на жаль склалась з кредитуванням військовослужбовців, коли у останніх в результаті заборони стягнень заборгованості за кредитами на практиці фактично зникла можливість отримати кредитні кошти.

Запровадження фінансових інструментів для проєктів з підвищення енергостійкості підприємств: мікрогрантів та пільгових кредитів на встановлення систем резервного живлення. Одним з таких інструментів може стати нещодавнє рішення Уряду розширити програму «Власна справа» на гранти на світло для бізнесу[2], в рамках якої можна буде отримати одноразову грошову допомогу для купівлі, оренди чи лізингу генераторів, акумуляторів чи інвенторів для забезпечення резервного або автономного живлення.

[2] "Гранти на світло для бізнесу – Уряд розширює програму «Власна справа»"

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ

Підтримка та просування місцевих товаровиробників, які здійснюють свою діяльність у прифронтових областях, державне замовлення для підприємств у рамках проєктів відновлення та вирішення гуманітарних потреб.

Пріоритетне постачання продукції місцевих виробників з прифронтових областей для Збройних Сил України.

Сприяння експорту та участі місцевого бізнесу з прифронтових областей в торгових місіях/виставках/ярмарках.

Сприяння розвитку підприємництва серед ветеранів бойових дій та внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Диференціація тривоги (бізнес повинен працювати, коли відсутня безпосередня небезпека).

ОСВІТА І КУЛЬТУРА

Переглянути вимоги до укриттів закладів освіти та культури та запровадити диференційований підхід.

Вирішення:

Встановити **різні рівні безпекових вимог** залежно від регіону та реальної загрози, а не застосовувати однакові жорсткі стандарти до всіх освітніх та культурних закладів. Дозволити використовувати **альтернативні укриття** (підвали житлових будинків, укриття державних установ, підземні паркінги), якщо вони відповідають базовим вимогам безпеки. Впровадити **поступовий перехідний період** для виконання норм, щоб приватні заклади освіти мали можливість адаптувати приміщення без ризику втрати ліцензії.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ОСВІТА І КУЛЬТУРА *(продовження)*

Спрощення вимог та доступ до фінансової підтримки.

Вирішення:

Внести зміни до будівельних норм і дозволити використання **адаптованих варіантів укриттів**, які забезпечують реальний рівень захисту, але не потребують величезних інвестицій. Надати можливість приватним закладам **отримувати державні або міжнародні гранти** на облаштування укриттів, а також скористатися податковими пільгами для їхнього облаштування. Встановити **спрощену процедуру погодження укриттів** для приватних шкіл, що відповідатимуть адаптованим нормам.

Надати закладам освіти, в тому числі закладам дошкільної та позашкільної освіти, зокрема, й функціонуючих на базі закладів середньої освіти, право вибору формату навчання: змішану або офлайн-форму навчання залежно від наявності укриттів та безпекової ситуації в регіоні. Запровадити **гнучку модель контролю** за виконанням норм, що дозволить уникнути масового закриття навчальних закладів. Розробити механізм взаємодії між приватними закладами і місцевою владою для **швидкого узгодження безпекових питань**.

Розширення переліку звільнених від ПДВ видів діяльності у сфері культури

- Наразі звільнені лише видавництва. Пропонується додати інші КВЕДи культурного сектору:
 - 59.11 – Виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм
 - 59.20 – Видання звукозаписів
 - 90.01 – Театральна та концертна діяльність
 - 90.02 – Діяльність із підтримки сценічних постановок
 - 91.02 – Діяльність музеїв
 - 91.03 – Управління історичними пам'ятками та будівлями
 - 91.04 – Діяльність ботанічних і зоологічних садів, заповідників
- Звільнення від ПДВ надасть цим підприємствам можливість розширювати доступність культурних послуг у прифронтових областях.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ОСВІТА І КУЛЬТУРА *(продовження)*

Зниження ставки ЄСВ та податку на прибуток

Встановити понижену ставку ЄСВ (10%) для роботодавців у сфері культури на прифронтових територіях.

Тимчасове звільнення від податку на прибуток (на 3–5 років) для підприємств за вказаними видами діяльності у сфері культури, які здійснюють діяльність на прифронтових територіях.

Пільги на оренду комунального майна

Закріпити норму про знижену ставку оренди або нульову орендну плату на період воєнного стану для культурних закладів (театри, музеї, студії, бібліотеки, кінотеатри) на прифронтових територіях.

Податковий кредит на культурні інвестиції

Запровадити механізм, коли підприємства, що інвестують у культурні ініціативи (наприклад, облаштування культурного центру чи підтримка театрального гуртка), отримують зменшення податку на прибуток на суму інвестиції.

Стимулювання експортно-роздрібної торгівлі національним культурним продуктом (книгами, виданими на території прифронтових областей)

Запровадити знижені тарифи на доставку національним поштовим оператором АТ «Укрпошта» за кордон книг, що продаються через інтернет-магазини українських видавництв, які зареєстровані та здійснюють свою діяльність на території прифронтових областей.

Такий крок дозволить не лише простимулювати інтернет-продажі української книги, а й підтримати культурні зв'язки з українськими мігрантами та втримати їх у національному культурному полі з метою спрощення подальшого повернення в Україну в умовах демографічної кризи.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН (ДАЛІ – СЕЗ) ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ У ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНАХ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ І ВНУТРІШНІХ ІНВЕСТИЦІЙ, СТВОРЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА НОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ, РЕІНТЕГРАЦІЮ ВЕТЕРАНІВ ТА ВПО, РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ:

Залучення інвестицій

Проведення **міжнародних інвестиційних форумів**, присвячених можливостям у СЕЗ, з акцентом на привабливі умови для інвесторів. Запровадження **гарантій захисту інвестицій** для підприємств, які розпочинають діяльність у прифронтових областях.

Надання **податкових пільг для роботодавців**, які створюють нові робочі місця для місцевих жителів у СЕЗ, наприклад розглянути можливість (1) податково-митних пільг для імпорту обладнання; (2) звільнення від податку на прибуток протягом перших 5 років з подальшим поетапним поверненням; (3) пільгове нарахування ЄСВ для стимулювання гідної оплати праці, наприклад, на частину зарплати, що перевищує медіанну по регіону – 10% замість 22%; (4) податкова знижка за працевлаштування (наприклад, підприємства, що створюють нові робочі місця, отримують додаткову податкову знижку – суму, на яку зменшується податок на прибуток).

Надання грантів на часткову компенсацію підприємствам-резидентам СЕЗ **витрат на професійне навчання**, перекваліфікацію та адаптацію працівників з числа ВПО, ветеранів, жінок з дітьми, молоді у СЕЗ.

Безоплатний або нульовий лізинг на державне/комунальне майно (землю, нерухомість) строком на **5–10 років**.

Довгострокова оренда земельних ділянок під індустріальні парки з мінімальним обтяженням та **створення готової інженерної інфраструктури**: підведення електроенергії, води, логістики до ділянки.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН (ДАЛІ – СЕЗ) ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ У ПОСТРАЖДАЛИХ РЕГІОНАХ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ І ВНУТРІШНІХ ІНВЕСТИЦІЙ, СТВОРЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА НОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ, РЕІНТЕГРАЦІЮ ВЕТЕРАНІВ ТА ВПО, РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: *(продовження)*

Адміністративні спрощення, наприклад, мораторій на перевірки для підприємств, що використовують повністю цифрову систему обліку з відкритим доступом для контролюючих органів; «єдине вікно» для реєстрації та супроводу бізнесу в СЕЗ; електронний кабінет інвестора з трекінгом статусу проєктів, дозволів, податкових зобов'язань.

Можливість виводу прибутку за межі України для підприємств, що виконали інвестиційні зобов'язання у таких СЕЗ (інвестували, сплатили податки, створили робочі місця).

Механізм спеціального валютного режиму, наприклад, окремі рахунки для підприємств-резидентів СЕЗ; поетапна репатріація згідно з прозорими критеріями; можливість виводу без обмежень за наявності страхових гарантій.

Міжнародне страхування ризиків, наприклад в партнерстві з міжнародними агенціями для: страхування ризиків війни, експропріації, обмеження виводу капіталу; гарантування повернення інвестицій при форс-мажорах; розробки механізмів спільного оцінювання та відбору проєктів.

Підтримка державою оплати страхових внесків на період 3 – 5 років для підприємств, що створюють не менше певної кількості робочих місць.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

СТИМУЛЮВАННЯ ПОВЕРНЕННЯ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОГО НАСЕЛЕННЯ

Запровадження програм **доступного житла для працівників** у СЕЗ, зокрема можливість компенсації частини витрат на оренду. Підтримуємо реалізацію урядових програм забезпечення доступного житла для ВПО та мешканців прифронтових областей, що може стати дієвим способом швидкого вирішення проблеми залучення/утримання кадрів у відповідних регіонах.

Продовження програм для самозайнятості ветеранів та ВПО. Запровадження державних стипендій ветеранам і ВПО (замість компенсацій роботодавцям за створення робочих місць для них), що дозволить підтримати рівень доходів родин ветеранів, для яких різниця між доходами під час служби у Силах оборони України, та у якості найманих працівників є визначальним фактором при працевлаштуванні, а для ВПО така стипендія буде частковою державною компенсацією за втрачене майно та нерухомість.

Розроблення програм **перекваліфікації та залучення жінок до професійної діяльності**, зокрема, розглянути можливість зміни підходу до обмежень на працю жінок у промисловості (зокрема, видобувній), визначених частиною 1 статті 174 Кодексу законів про працю України, статтю 10 Закону України «Про охорону праці» №2694-XII від 14 жовтня 1992 року, наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок» № 256 від 29 грудня 1993 року, враховуючи положення наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Граничних норм підіймання і переміщення важких речей жінками» № 241 від 10 грудня 1993 року.

ДЛЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Спрощення погоджень для приватного бізнесу щодо будівництва укриттів у прифронтових областях.

Зниження ставок оренди комунального майна та ставок комунальних платежів для видавництв, книгарень та інших закладів, що здійснюють виготовлення та розповсюдження національного культурного продукту, та закладів культури, в цілому.

Підтримка локальних ініціатив з відновлення інфраструктури (доріг, мостів, енергомереж) у прифронтових областях.

Створення умов для роботи приватних освітніх закладів (в тому числі закладів дошкільної та позашкільної освіти, зокрема й функціонуючих на базі закладів середньої освіти) і вирішення питання офлайн-навчання у прифронтових областях.

Комунікація з бізнесом щодо пріоритетних проблем та їхнього вирішення.

Поширити дію зонального оголошення тривоги по всім іншим прифронтовим областям, в яких таке ще не працює.

Запровадження нульової ставки податку на землю і нерухомість щонайменше на період воєнного стану та 1 фінансовий рік після його завершення (для забезпечення зрозумілого податкового планування) у прифронтових областях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій).

Провести інвентаризацію автодоріг загального користування та прийняти на баланс відповідних комунальних підприємств тих шляхів та споруд (мостів, шляхопроводів тощо), які не мають на сьогодні балансоутримувача. Відновити на системній основі ремонти шляхів сполучення у прифронтових областях, оскільки через них здійснюється постачання Сил оборони України, населення і об'єктів критичної інфраструктури, евакуація населення і постраждалих внаслідок воєнних дій (в. т. реанімобілями), а також забезпечується функціонування бізнесу.

ДЛЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ *(продовження)*

Виділення на пільгових умовах земельних ділянок юридичним особам – роботодавцям для зведення на них модульних містечок (по аналогії з «Чудо-містечком» Хансена), які фактично будуть містечками-супутниками для працівників таких роботодавців, що переїжджають до прифронтових областей з інших регіонів України. Сприяння бізнесу і забудовникам у забезпеченні підключення інженерних комунікацій та іншої інфраструктури до таких містечок.

Визначити відповідальних контактних осіб чи підрозділів, які здійснюватимуть постійну комунікацію з представниками бізнесу у разі аварійних, позапланових або тривалих відключень електропостачання, зокрема внаслідок обстрілів чи інших надзвичайних ситуацій.

Основні функції такої відповідальної особи/підрозділу мають включати: (1) оперативне інформування бізнесу про причини, орієнтовні строки та етапи відновлення електропостачання; (2) координація взаємодії між бізнесом, операторами системи передачі та розподілу електроенергії (зокрема НЕК «Укренерго», ДТЕК та іншими профільними структурами); (3) збір та систематизацію інформації про критичні потреби підприємств у період відключень; (4) координація подальших дій щодо ліквідації наслідків аварій, у тому числі відновлення трансформаторів та іншої енергетичної інфраструктури.

Бізнес-спільнота в свою чергу готова бути залученою як партнер у процесах відновлення електропостачання шляхом надання матеріально-технічної допомоги, ресурсів, експертизи та організаційної підтримки енергетичним компаніям і відповідним державним структурам.

ДЛЯ ДОНОРІВ ТА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УРЯДІВ

Розширення грантових програм для підприємств у прифронтових областях.

Забезпечення доступу до фінансування для великих підприємств, а не лише малого та середнього бізнесу.

Програми компенсації витрат на облаштування укриттів у прифронтових областях.

Надання грантів для фінансування розмінування земель.

Надання цільових грантів для підприємств прифронтових областей на компенсацію витрат на транспортування товарів до інших регіонів чи країн.

ДЛЯ БАНКІВ

Забезпечення реструктуризації кредитів для підприємств у прифронтових областях.

Заборона стягнення заставного майна у підприємств у прифронтовій зоні на період воєнного стану та на певний визначений період після його завершення.

Зниження вимог до ризикових підприємств при наданні кредитів у прифронтових областях.

Запровадити пільгове кредитування для транспортних компаній, які працюють у прифронтових областях, з метою закупівлі нових транспортних засобів чи модернізації обладнання.

Надання довгострокових кредитів із мінімальними ставками для відновлення виробничих потужностей у прифронтових областях.

ДОДАТКОВІ ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ЄС, ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУЦІЙ ФІНАНСУВАННЯ ТА ДОНОРІВ:

Зробити фінансування Ukraine Facility доступним для бізнесу з прифронтових областей. На даний момент бізнес, який розташований ближче ніж 100 км, не може брати участь у фінансуванні за цією програмою.

Встановити квотний принцип залучення фінансування на підтримку України, який визначатиме мінімальний (базовий) відсоток грошових коштів, що отримані від міжнародних партнерів, та який направлятиметься виключно на потреби, проекти, програми тощо прифронтових областей.

Не включати цілий регіон (область) до «червоної» зони, а диверсифікувати залежно від інших чинників, не лише географічних та відстаней. Наприклад, можна використати принцип встановлення «відстаней червоної зони» по аналогії із проектом Закону «Про систему страхування воєнних ризиків» №12372 від 30 грудня 2024 року.

Знизити вартість страхування від військових ризиків для підприємств, які інвестують у заходи безпеки (будівництво власних укриттів тощо), а також диверсифікувати об'єкти такого страхування (будівлі та споруди, обладнання тощо).

Сприяти участі представників бізнесу з прифронтових областей у бізнес-ярмарках, виставках та форумах ЄС з метою сприяння співпраці.

** Усі запропоновані заходи мають бути ретельно зваженими, базуватися на ґрунтовному аналізі, чітко юридично врегульованими та супроводжуватись прозорими механізмами реалізації та контролю. Необхідно врахувати попередній досвід та уроки минулого (lessons learned), аби уникнути потенційних зловживань, формалізму або маніпуляцій у процесі впровадження політик підтримки.*

Запропоновані інструменти підтримки усвідомлено розробляються з урахуванням підвищених ризиків зловживань, викривлень конкуренції та неефективного використання державних і донорських ресурсів, які традиційно супроводжують спеціальні режими та пільгові програми.

Бізнес визнає ці ризики та пропонує вбудувати запобіжники (safeguards), спрямовані на їх мінімізацію, зокрема через застосування чітких цифрових критеріїв доступу до інструментів підтримки, автоматизованих процедур ухвалення рішень з меншою залученістю посадових осіб, прозорих алгоритмів перевірки відповідності та публічних реєстрів отримувачів допомоги.

Важливим елементом є встановлення обмежених і заздалегідь визначених строків дії пільг та спеціальних режимів із механізмом регулярного перегляду їх доцільності, що дозволить уникнути їх перетворення на постійні преференції. Такий підхід сприятиме забезпеченню балансу між необхідністю швидкої підтримки бізнесу в умовах війни та дотриманням принципів прозорості, конкуренції, фіскальної відповідальності й довіри з боку суспільства, уряду, міжнародних партнерів і донорів.

Ще одним запобіжником від можливих зловживань може стати положення стосовно того, що запропоновані пільги та преференції застосовуються до компаній, що не лише зареєстровані, а й фактично здійснюють господарську діяльність в прифронтових областях.

ГЛОСАРІЙ

ВЖИТИХ ТЕРМІНІВ

ПРИФРОНТОВІ ТЕРИТОРІЇ

Території можливих бойових дій та/або території активних бойових дій, визначені Переліком територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженим наказом Міністерства розвитку громад та територій України № 376 від 28 лютого 2025 року, за винятком тимчасово окупованих територій.

ПРИФРОНТОВІ ОБЛАСТІ

Адміністративні області, до складу яких входять прифронтові території та/або території на яких велись активні бойові дії (за виключенням Київської області). До них належать: Чернігівська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська та Одеська області.

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Інструменти страхування збитків або шкоди, спричинених війною, для інвестицій на контрольованих Україною територіях.

ЄДИНИЙ ВНЕСОК НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ (ЄСВ)

Консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ (СЕЗ)

Визначені території з пільговими правовими, податковими та адміністративними умовами для стимулювання економічного відновлення та залучення інвестицій.

ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%

Державна програма пільгового кредитування українського бізнесу.

ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ

Заходи податкового стимулювання, зокрема зниження або звільнення від податку на землю, нерухомість чи прибуток для підтримки відновлення в постраждалих областях.

ПІДТРИМКА ІНФРАСТРУКТУРИ

Державні або донорські інвестиції у критичну логістичну, транспортну та комунальну інфраструктуру для забезпечення економічної стійкості прифронтових областей.

КАПІТАЛЬНІ ВИТРАТИ (CAPEX)

Це витрати підприємства на придбання, створення або модернізацію необоротних активів (будівлі, обладнання, інфраструктура), які використовуються більше одного року та формують майбутні економічні вигоди.

МІКРОПІДПРИЄМСТВО

Суб'єкт господарювання, який на дату складання річної фінансової звітності відповідає щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 350 тисяч євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тисяч євро; середня кількість працівників – до 10 осіб включно.

МАЛЕ ПІДПРИЄМСТВО

Суб'єкт господарювання, який відповідає щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро; середня кількість працівників – до 50 осіб включно.

СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМСТВО

Суб'єкт господарювання, який відповідає щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 20 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 40 мільйонів євро; середня кількість працівників – до 250 осіб включно.

ВЕЛИКЕ ПІДПРИЄМСТВО

Суб'єкт господарювання, який на дату складання річної фінансової звітності перевищує щонайменше два з критеріїв, установлених для середніх підприємств (балансова вартість активів понад 20 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації – понад 40 мільйонів євро; середня кількість працівників – понад 250 осіб).

ДЯКУЄМО ЗА ВНЕСОК У СТВОРЕННЯ ДОКУМЕНТУ:

БАЛАКА ІГОР

ВПФ «Крона», Голова Координаційної ради
Харківського офісу Європейської Бізнес Асоціації

БАЛИЦЬКА ОЛЬГА

PWC, Співголова Комітету відновлення України
Європейської Бізнес Асоціації

ВОТІНЦЕВ ОЛЕКСАНДР

ТОВ «ВІБО – ТРАНС»

КУЖДІН ОЛЕКСАНДР

ТОВ «Метінвест Холдинг»

КУЛІШ ВІКТОРІЯ

«BDO в Україні»

ПОЛУЦИГАНОВА ІННА

ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН»

САВЧЕНКО ВІРА

«BDO в Україні», Співголова Комітету відновлення України
Європейської Бізнес Асоціації

СИДОРУК НАТАЛІЯ

«ІНТЕРПАЙП»

ФУРМАН КОНСТАНТИН

«Agrofusion», Голова Аграрної робочої групи в Одесі
Європейської Бізнес Асоціації

ХАЛАЇМ АНДРІЙ

«BDO в Україні»

ЧАЙКА АННА

АФ «Бізнес елемент»